

Tālmācības plusi un mīnusi

Vairāk piemērota tiem, kuriem dzīves, nodarbošanās, vai veselības problēmu dēļ grūti mācīties klātienē

Ja vēl pirms pāris gadiem tālmācība vispārējā izglītībā bija mazāk izmantota, tad tagad interese par to ir arvien lielāka. Šajā mācību gadā tālmācībā mācās vismaz 80 Aizkraukles novada bērnu. Latvijā šis skaits ir 11 065, no tiem 3433 pamatizglītībā, 7632 — vidusskolas klasēs. Šai izvēlei ir tendence pieaugt, bet — vai tā ir nākotnes izglītība un piemērota visiem?

SANDRA PUMPURE

Iemesli dažādi

Pēc Izglītības un zinātnes ministrijas datiem šobrīd Latvijā ir 33 izglītības iestādes, kas piedāvā tālmācības programmas, un mācīties var no 1. līdz 12. klasei. Galvenokārt tās ir Rīgā, bet ir arī citviet Latvijā. Aizkraukles novada tādu nav. Izglītības ieguve ir neklātienē, un viss mācību process notiek internetā īpaši izveidotā mācību e-vidē, un tam izstrādāti mācību materiāli, pārbaudes darbi un izglītības sasniegumu novērtējums, kā arī individuāls mācīšanās temps. Mācības lielākoties ir par maksu, bet ir skolas, kur tās nav, vai tā samazināta konkrētām skolēnu grupām.

Iemesli, kāpēc ģimenē bērnam izvēlas tālmācību, ir dažādi. Aizkraukiete Ilze Odiņa stāsta, ka pirms laika divus gadus ar meitu dzīvojušas Vācijā. Pēdējo pusgadu meita Kristiāna apmeklēja gan vietējo skolu, gan mācījās tālmācībā Latvijas izglītības iestādē, jo bija doma par atgriešanos Latvijā. Kad mūža par atgriešanos Latvijā. Kad mūža aizgāja Ilzes mamma, viņa pieņēma lēmumu atgriezties.

Ilze atzīst, ka meita ir diezgan emocionāla, kurai grūti iejusties lielā pūlī, viņu ļoti satrauc, ko par viņu varētu teikt un kā vērtēs citi.

— Tāpēc pieņēmām lēmumu, ka viņa turpinās mācīties tālmācībā. Šobrīd Kristiāna mācās 6. klasē, un esam apmierināti. Mācību ieguvums ir, ka viņa var saplānot dienu, no rītiem ilgāk pagulēt, jo videolekcijas nav agrī. Skolotāji ir ļoti pretimnākoši. Tas, kas man ļoti patīk — ja bērns nesaprot kādu tēmu, tālmācībā tajā var iedziļināties tik, cik nepieciešams, bet "parastajā" skolā tam bieži vien pietiek garām. Ir arī attālinātās konsultācijas, kur izskaidros vēl pamatīgāk. Tālmācībā viss šķiet vienkāršāks, un ir sajūta, ka strādā ar katru bērnu, sekojot līdzi tam, vai viņš apguvis konkrēto mācību vielu. Pat es varu kaut ko palīdzēt meitai, jo viss ļoti izskaidrots. Tas, kā māca vispārīgā izglītībā skolā, man jau ir par sarežģītu, — stāsta Ilze.

Viņa atzīst, ka tālmācība radina bērnu būt patstāvīgiem, jo viss jāizdara noteiktā laikā. Mācību gads noslēdzas 24. maijā, un līdz tam jābūt iesūtītiem visiem darbiem. Pēc

TĀLMĀCĪBĀ VISS ŠĶIET VIENKĀRSĀK, un ir sajūta, ka strādā ar katru bērnu, sekojot līdzi tam, vai viņš apguvis konkrēto mācību vielu. Publicitātes foto

ši datuma neko vairs nepieņem. Skolēniem rīko arī ekskursijas, lai var satikties un komunicēt klātienē.

Vai meitai nepietrūkst vienaudžu sabiedrības? Ilze atzīst, ka nē, jo ar draudzenēm tiekams regulāri.

— Skolā mācās vairāki bērni, kuri dzīvo citās valstīs, bet izglītību iegūst Latvijā. Tā ir laba iespēja, ja vecākiem jānodrošina komandējums, un nav kam pieskatīt bērnus. Arī man darba dēļ nereti jābūt projām, un meitu nevar atstāt mājās vienu. Tad viņa brauc līdzi, bet mācības nekad. Tas arī ir ieguvums. Izvēloties šādu mācību veidu, meita noteikti kļūvusi atvērtāka un mierīgāka, tāpēc tas ir labākais lēmums, — saka Ilze.

Vairāk ieguvumu

Skrīverietis Herberts Legants tālmācībā beidza 11. un 12. klasi, atzīstot, ka tas bija tikai ieguvums. Tagad viņš ir students un sekmīgi studē augstskolā.

— Vidusskolu pabeidzu ar diezgan labām sekmēm. Bija laiks gan sev, gan vairāk sagatavoties mācībām. Nedomāju, ka tālmācība būtu piemērota sākumskolā, bet vidusskolas tas bija labi, jo deva mērķtiecību un sevis pašizpaušmi turpmākajai dzīvei. Tādējādi ir iespējams apvienot mācības ar darbu, kas man bija svarīgi. Tā kā jau tad vadiju pasākumus un daudz biju sabiedrībā, klātienē mācības un tikšanās ar klasesbiedriem nepietrūka. Tas gan bija arī kovidā laikā, kad ilgu laiku viss tāpat lielākoties notika attālināti, — saka Herberts.

Viņš atzīst — lai mācītos attālināti, jābūt gan grībaspēkam, gan prasmei plānot savu laiku. Mācību priekšmetu apguve šķitusi saprotāma un mērķtiecīgāka.

Sākumā Herberts izvēlējies žurnālistikas studijas, bet tad sapratīs, ka šī joma nav piemērota viņam un pārgājis uz citu augstskolu, kur studē pasākumu produkciju un vadību. Studijas ir klātienē, bet arī šobrīd Herberts domā pāriet uz attālinātām mācībām, lai var brīvāk plānot savu laiku.

Pietrūkst skolas vides

Citādāka pieredze ir kādai ģimenei, kura nevēlējās publikot savu vārdu.

— Dēls vienmēr bijis introverts, slikti jutās lielā klasē, samulsa, ja ko jautāja. Domāju, ka tas traucēja mācībām. Skola liela, skolēnu daudz, bet izvadāt uz mazāku nebija iespēja. Turklāt, tāpat pēc sākumskolas vai pamatskolas būtu jāatgriežas "lielajā" mācību iestādē. Nolēmām pamēģināt tālmācību 5. klasē. Sākumā viss bija cerīgi, un šķita, ka dēls izbaida šo mācību procesu. Tomēr ar laiku arvien grūtāk kļuva mācīties patstāvīgi. Kamēr ir saziņa ar skolotāju, viss kārtībā, kā nav, man vairāk jāpieslēdzas. Pagaidām iesāktu turpināt, bet grūti pateikt, vai līdz pamatskolas beigām. Bažas arī par to, vai dēlam pēc tam nebūs vēl lielākas grūtības iejusties sabiedrībā, — stāsta māmiņa.

Viņa piebilda, ka sarunā ar citiem vecākiem, vairāki teikuši, ka grūtākais ir patstāvīgā mācīšanās un sava laika plānošana, vai arī pietrūkst sabiedrības un skolas atmosfēras. Tiesi šo iemeslu dēļ ir bērni, kuri atgriezušies ierastajā klātienē

mācību ritmā. Tāda pieredze ir arī sērenietei Madarai. Viņas mamma Marita stāsta, ka tālmācība meitai mācījās 8. klasē. Patikuši gan skolotāji, gan mācības, bet pietrūka klases gaisotnes. Tāpēc atgriezušies klātienē mācībās, vispirms Skrīveros, bet tagad atkal mācās Aizkraukles novada vidusskolā, un šogad beigs 11. klasi.

— Rīgas Komercolā mācījos pusgadu. Sākumā man patika, bet vēlāk kļuva garlaicīgi, jo pietrūka skolas dzīves un nebija komunikācijas ar citiem. Viena no lietām, kas man tālmācībā patika — varēju mācīties savā ritmā, plānot laiku, ja kaut ko nesapratu, bija ļoti pretimnākoši skolotāji. Jebkurā laikā "Sky-pee" varēju piezvanīt, un viņi izskaidroja. Interesanti bija tas, ka mācību gadu es pati varēju izplānot, kuras tēmas un cik daudz mācos katru dienu, kad rakstu pārbaudes darbus, jo nebija noteikts laiks, kad tas jādara, tikai pārbaudes darbu skaits mācību gadā, kas jāveic, kad esi gatavs, — par savu pieredzi stāsta Madara.

Viņas mamma piebilda, ka skolu maiņa būtiski neietekmēja meitas sekmes, kas vienmēr bijušas labas, bet kaut kādi "robi" zināšanās bija, jo programmas klātienē un tālmācības izglītības iestādēs atšķiras. Tāpēc vajadzējis piestrādāt, lai to visu izlīdzinātu. Marita atzīst, ka viņi ļāvuši Madarai gūt šo dažādo mācību pieredzi, kam ir savi plusi un mīnusi. Viņa kā vecāks gan uzskata, ka tālmācība vairāk piemērota tiem, kuriem dzīves, nodarbošanās, vai veselības problēmu dēļ grūti mācīties klātienē.

Ne visiem piemērotas

Izglītības iestādes, kas piedāvā tālmācības programmas, pēdējā laikā patiesi pieaugušas kā "šēnes pēc lietus". Izvērtējot tās un mācību rezultātus, Izglītības un zinātnes ministrijā ir vairāki secinājumi. Tajos minēts — visas aptaujātās mērķgrupas norādījušas, ka vislielākais izziņinājums ir tālmācības programmas īstenošana 1. — 3. klasē, skolēnu sadarbības un komunikācijas prasmeju attīstīšana, socializācija. Tā vairāk atgādina izglītības ieguvu ģimenei, kur vecāki nodrošina nepieciešamo mācību vidi un atbalstu mācību satura apguvei, viņi vai kāds citis lielākajā ir klāt izglītības iestādes konsultācijās, seko līdzi mācību procesam un nodrošina vietas apguvi, jo bērniem vēl nav attīstīta prasme pašiem mācīties. Tātad — lai skolēns varētu mācīties tālmācībā, viņam nepieciešams pašvadītas mācīšanās, paškontroles un digitālās prasmes. Izglītības iestādēm gan ir ierobežotas iespējas jaunāko skolēnu gatavībai pašiem piedalīties un vadīt savas mācības, kā arī spējai kvalitatīvi un strukturēti izmantot pieejamos mācību līdzekļus.

Izglītojamajiem nepieciešamas prasmes mācībām tālmācībā nostiprinās līdz 6. klases beigām, tādēļ var uzskatīt, ka pilnvērtīga tālmācības forma varētu būt no 7. klases. Ievērojot minēto, sākumskolas posmā atbilstošākās būtu kombinētas mācības, piedaloties reālā mācību stundā attālināti vai klausoties tās ierakstu. Tas nozīmē, ka mācības ir pielāgotas attālināti esošajiem skolēniem, bet pastāv skaidri struktūrēti un pedagoga vadīts mācību process, regulāro mācību stundu saraksts, noteikta skaidras bērna saistības mācību procesā.

Vēl secināts, ka izglītības iestādes elektroniskajās mācību vidēs ir krasī atšķirīgs mācību materiālu nodrošinājums, īpaši videomateriālu. Par sekmēm teikts, ka valsts pārbaudes darbos tie ir ļoti atšķirīgi pat vienā izglītības iestādē, kas saistīts ar to, ka ne visiem piemērota tālmācība. Pēc 9. klases valsts pārbaudes darbos lielākajā daļā izglītības iestāžu ir 10 — 15 skolēni, kuri neiegūst apliecinību par pamatzglītību.

Tāpēc ministrijas ieskatā nepieciešams izvērtēt, vai nepieciešamas augstākās prasības tālmācības programmu īstenošanas uzskāšanai, arī valsts finansējuma piešķiršanai, lai novērstu nepamatoti zemas kvalitātes izglītības iestāžu darbības finansēšanu un valsts budžeta līdzekļu. ♦